

NAŠA SLOGA

POUČNI, GOSPODARSKI I POLITIČNI LIST.

„Slogom rastu male stvari, a nesloga sve pokvari“ Nar. Poel.

Izlazi svaki 1. i 16. dan mjeseca.

UREDNIČTVO I ODPRAVNIČTVO

naizn.

Corsia Stadion N. 12.

Pisma se šalju platjene poštarine. Vjesti, dopisi i drugi epial štampaju se il u cijelosti il u izvadku, naime prama svojoj vrijednosti i smiru ovoga Lista. Nepodpisani se dopisi neupotrebljavaju. Osobna napadanja i čisto sukromne stvari nenalaze mjesta u ovom Listu. Priložena se pisma tiskaju po 5 novč. svaki rolnak. Oglasi od 8 redakih stoje 60 novč., a svaki redak svuše 5 novčičah; il u slučaju opatovanja po što-se-pogode oglasnik i odpravničtvo. Dopisi se nevrtaču. Uradničtvo i odpravničtvo, osim izvanrednih slučajevah, nedopisuju, nego putem svoje Listnice.

Predplata s poštarinom stoji 2 for., a seljaka samo 1 for. za cijelu godinu. Razmierno 1 for., a seljaka 50 novč. za pol godina. Izvan Carevine viša poštarina. Gdje se najdo najmanje 8 seljakah te su voljni, da im list šaljeno svim ukupno pod jednim zavojem i imenom, davat čemo za 70 novč. na godinu svakomu. Novci se šalju kroz poštarinu *Nassauische*. Ime, prezime i najbližu Poštu valja jasno označiti. Komu List nedodje na vrijeme, neka to javi odpravničtvu u otvorenu pismu, za koje se neplaća nikakva poštarina, napisav izvana *Reklamacija*. Tko List prima i drži, ako je pošten, to ga i plaća.

Govor

zastupnika **Dra. Dinka Vitezića** držan u car. vijeću dne 16. ožujka o. g.

Visoka kućo! Posebna želja oijenog mi druga g. zastupnika Rufau kojeg ime mi je takodjar čast govoriti, sastoji osobito u tom, da se mora zakon od 1875 god. tičući se uništenja *»trsnog ušenca«* (*phylloxera*) promieniti, pošto su mnoge točke tog zakona za nevaljane i nesposobne pronadjene. Buduć pako da je i sama visoka vlada na tu promienu pripravna, držim da mi ne treba više o tom govoriti.

Ja bi stvar takodjer u interesu one zemlje, koju ovdje zastupan, visokoj vladi preporučio jer se žalibože i u jednom dijelu Istre *trsní ušenc* pojavio i bojači se je, da će se sve dalje i dalje širiti, što bi bila velika nesreća po zemlju, u kojoj je vino glavnim proizvodom.

Pošto sam ovo predpostavio, dovoljavam si sada progovoriti o predmetu, koji nam pokazuje u pravom svietlu onu politiku koja se u Istri provadja (*čujte! na pravici*), politiku kojoj sam u sjednici od dne 9. o. m. sa ostrimi doduše, nu istinitimi potezi posvetio. Radi se naime o putujućom učitelju, koji je bio prošle godine za Istru imenovan.

Ovomu je dužnost putovati pokrajinom; opazili da narod neodjelava zemlju kako treba, podučiti ga, a pri tom da uzme obzir osobito na glavne proizvode pokrajine, t. j. na vino, ulje,

voće, na žumarstvo i na gojenje stoka. Iz statističkih podatakah, koje sam u istoj sjednici naveo, proizlazi, da su voćina stanovnikah Istre Slavljani, najpače Hrvati, nu usuprot tomu — neda se skoro vjerovati — nepoznaje sadašnji putujući učitelj jezika naroda, koga bi imao u poljodjelstvu podučavati (*čujte! na pravici*), jer dočim stanuje talijansko stanovništvo u gradovih, možemo utvrditi, da su na selu skoro izključivo sami Hrvati i Slovenci. Radi toga preporučam visokoj vladi što toplije, da ova nepravda čim prije prestane. Radi razjašnjenja navesti ću slučaj koji se dogodio mjeseca srpnja prošle godine u Tinjanu. Kotarski kapetan poreški najavi pismeno občinskomu glavarstvu i župnom uredu u Tinjanu, da će 13. srpnja putujući učitelj tamo doći i jedno predavanje o poljodjelstvu držati.

Svočlenstvo oglašio stvar u crkvi i ponuka narod da se rečenog dana u školskoj zgradi sakupi, gdje će čiti predavanje putujućeg učitelja. To isto učini i občinsko glavarstvo. Sakupi se zbilja mnogo naroda, prostorijske se napune posvema; kad je putujući učitelj u školu stupio, reče odmah; *»da se odalje svi oni, koji talijanski nerazumiju.«* (*čujte! na pravici*).

Narod počeo mrmljati nu neprestade mu drugo nego otići. Uvidiv putujući učitelj, da bi morao praznim klupan predavati — jer osim možda petorice prisutnih, neznadijaše nitko talijanski — zamoli domaćega učite-

lja, da reče narodu, da ostane u školi i da sluša predavanje. Poduka trajala preko jednog sata nu narod je bio kao na turskoj prodiki. Stvar je to lako vidita, tolike važnosti, da njoj treba liška; treba tu neodvlačne promione, mora se naime imenovati takav učitelj, kojeg će narod, radi kojega je postavljen, razumiti. Hrvatski zastupnici na pokrajinskom saboru nau-miše upraviti radi toga interpelaciju na vladu. Interpelacija bi sastavljena, ali imadomo zahvaliti Lasserovom izbornom radu, stvorenom u prilog talijanskom pučanstvu, što se interpelacija nije mogla staviti, jer u saboru sjedo žalibože samo četiri hrvatska zastupnika (*čujte! na pravici*) a po poslovniku mora biti najmanjo pet zastupnikah, hoćeli podnesti takovu interpelaciju. (*čujte na pravici*). Sasvim tim povede u saboru o tom jedan zastupnik rieč, te držim da će stvar biti visokoj vladi dobro poznata i od nje očekujem sa pouzdanjem, da će ovo zlo dokinuti te imenovati takovog putujućeg učitelja, koji poznade temeljito hrvatski jezik (*Odobravanje na pravici*).

Dne 10 o. m. progovorio je naš zastupnik dr. Dinko Vitezić, u specijalnoj razpravi o naslovu »Obrtne škole« sljedeće:

(po stenografičnom zapisniku)
Zastupnik dr. Vitezić: »Sjećajući se opatovanih opomenah voleštovanoga g. predejednika, da se strogo držimo predmeta, reći ću samo nekoliko riečih.

Govoriti ću naime kako su strukovne i obrtne škole porazdijeljene medju pojedine pokrajine monarhije.

U nekojih je pokrajinah broj strukovnih i obrtnih školah dosta znamenit pogledom na kratko vrijeme, u kojom su iste osnovane, u drugih pokrajinah taj je broj vrlo malen, a u nekih no ima nikakovih školah.

U posljednju vrstu idu južne pokrajine od čijih porezah takodjer idu novci u onih 807.000 forintih, koji su uzeti u proračun za obrtnu poduku.

Ugodno mi je konstatovati, da se posvema slažem s onim, što je odlični jedan govornik one strane (lievice) kazao u proračunskom odboru, prigodom razpravo o tom predmetu. G. zastupnik II. kotara bečkoga kazao je naime, da se dosad nije pravično razdijeljivalo obrtne i strukovne škole, kad u južnih pokrajinah takovih školah još neima.

Želim ovdje pozornost središnjega povjerenstva za obrtnu poduku svrtačiti osobito na grad Kastav, koji mi se čini vrlo sgodan za osnutak takove škole.

U kastavskoj okolici ima na stotine izvrstnih zanatnikah. osobito zidarah, kljesarah, drvarah, bačvarah, kovačah itd. Ovi su upravo samo empirici; otac uči sina i unuka, stariji brat mladjega, ali prave strukovne naobrazbe ti ljudi ne dobivaju.

U supor tomu došli su na dobar glas i nadje jih se u svih djelovih monarhije, osobito zidare i kljesare, dielomice i bačvare, a to imaju zahvaliti svojoj marljivosti, poštenju i

Podlistak.

O izborih.

(Konac.)

Marko. Što bi bilo, da samo malo fiduciarah dodje na izbor?

Juraj. Svejedno bi se izbor obavio ali bi sramota, da se nevrši volja pukna, i da ljude nije briga, hoće li u saboru za nje biti ovaj ili onaj.

Marko. Stavimo, da sam ja medju fiduciaru. Ja dam glas Petru, drugi Pavlu, treći Ivanu i tako napred. Koji bi onda bio izabran?

Juraj. Onaj za kojega je više od pol pridošlih fiduciarah dalo svoj glas. Na priliku, ako je svih fiduciarah došlo 20, onda je izabran onaj, koj dobiše barem 14 valjanih glasovah.

Marko. Svaki kotar izabira 2 zastupnika. Dikle što se bira najprvo jednoga, pak drugoga?

Juraj. Ne, nego se daju najedanput oba imena koja želiš da budu izabrana. Pak i jedan i drugi moraju dobiti nadpolovičnu većinu glasovah (*magioranza assoluta*) t. j. barem jedan glas više nego li iznese polovica svih prisutnih fiduciarah.

Marko. A kad bi dva imala jednako glasovah, ili kad nebi nitko imao više od polovice, nego bi glasovi bili razdruženi, kako tada?

Juraj. Ako dva imaju jednako glasovah, odlučuje sreća; ako neima nitko više od polovice, onda se bira na novo, nu už. Ali zlo je, kad bi do toga došlo, jer valja da se narod

prije dogovori i u vjeri utvrdi, pak reče: ovo je naš čovjek, njega i nikoga drugoga čemo birati, jer ondje se je već kasno pogadjati, i svaki pametan bi se smijao, gdje smo do onda bili.

Marko. Ma za sve te ljude, koji imaju pravicu izabrati, treba da su neki izkazi ili specificke, jer tko bi to sve u glavi držao?

Juraj. Jesu takove specificke i zovu se: imenik izbornikah (*elenco degli elettori*), kao kad se bira občinsko zastupstvo ili konšilij.

Marko. A tko čini te imenike?

Juraj. Občinsko poglavarstvo ili podoštarija uz odobrenje kapitanata. Ovo uzme liste, po kojih se je izabiralo sadašnje občinsko zastupstvo ili konšilij, pak popravi i popunji te liste, i izpiše sve ljude, posebice po izborničtvih. Onda svaki može doći viditi i osvjedočiti se u kojem je on izborničtvu ili u kojem korpu, da li u prvom ili u drugom ili u trećem.

Marko. Nu stavimo, da ja imam pravicu dati svoj glas, pak da me nije podoštarija u liste zapisala; što ću onda?

Juraj. Onda valja se odmah požuriti, dokazati koliko plaćah poreza ili franki i činiti da i teba upišu u liste medju izbornike; svaka pravedna občina će to učiniti. Ako neće, neku ti da pisano, pak se idi pritužiti cesarskomu kapitanu, jer koji plaća, ima pravo i govoriti za dobru stvar.

Marko. Još nešto. Kada gremo izabirati fiduciare, kako čemo?

Juraj. Lahko! Imenovati ćeš redom nekoliko imenah, koliko treba da bude fiduciarah.

Marko. Dakle koje mi ime prvo dojde na pamet, ono ću izvikati, pak bog i mir?

Juraj. Ne tako, jer tvoj fiduciar je za te; dakle treba se odgovoriti, pak izabrati takova fiduciare, za koje ste osvjedočeni, da su muž beseda i da će oni opet izabrati za poslanika onoga čovjeka, kojega vi sami želite.

Marko. Ali bi se čovjek mogao pomutiti, kad mu je nabrajati tolika imena; dakle što bi učiniti?

Juraj. Za tu priliku najbolje je napisati imena onih, koje želite za fiduciare, ili da ti jih drugi napiše za koga znaš da te neće prevariti, i to ime i pridavak, priloge i mjesto oduka je čovjek, makar i novi kućni broj, ako su dva od jednoga imena, jer bi se kasnije lahko pometnja dogodila.

Marko. Mi smo se već neki pogovarali za poslanike, pak jedan je htio, da budu u dieti sami advokati i drugi ljudi od zakona, jer da oni razumiju zakone; drugi je htio, da budu sami polj, jer da oni žine pravicu, a treći je htio, da budu sami kmeti, jer da oni znaju najbolje gdje kmeta postoi žulji. Što bi ti na to rekli?

Juraj. Ja bi sudio, da nevalja jedno, ni drugo, ni treće, nego valja ovako račun učiniti: U svakom stanju najlje se još dobrih, poštenih i razumnih ljudi; zato bi moglo biti poslanikah od svakoga stana, jer oni

su ondje za svih, a ne za jednoga, i moraju gledati da svim bolje bude. To se razumi, da će Talijani gledati, da njihovih dojde više, a hrvatskoga jezika ljudi moraju gledati, da dojde što više naših; onda će se jedni i drugi tako pogadjati, kako bi bilo za obe strane pravo. A buduć, da je kmeta najviše od našega jezika, onda će kmetski pravi deputati ili poslanici gledati najviše, da se puku učini, što se može. Tako će kmetski deputati biti jaki, jer te moći reći u saboru, da su oni hrvatska i pučka stran.

Narko. Po tom računu kmetom nekaže birati čovjeka tudjega jezika?

Juraj. Ne, nego valja birati čovjeka, koji zna i ljubi naš jezik.

Marko. Zašto?

Juraj. Zato, jer će čovjek vaše krvi zagovarati, da vam se pomogne, recimo, za cestu, vodu, i plaćilo, i bit će i zato, da se vašemu jeziku spozna pravica kod svake oblasti, pak da tako i kmet lađeje razumi, što mu se piše. Nije li to sramota, da je u našoj zemlji naš hrvatski ali slovenski jezik zančevan, pak još od onih ljudi, koji žive med nami i dobro su plaćeni.

Marko. Pravo je! Kad je dobar kmetški novac, neka bude dobar i kmetški govor. Ja ću se nekoliko mešat kad budemo izabirali nove deputata, ma prošim vas, bi li me za to zaprlj?

Juraj. Zašto bi te zaprlj? Svaki ima pravo svoju reći samo da nikoga neuvredi. To Bog i ljudi znaju, da

uztrajnosti. Naravno je da bi bili mnogo sposobniji, kad bi imali predznanja. Oni bi bili izvrstni ljudi, da jim se pomogne tehničkom podukom, osobito u risanju i računstvu.

Potrebna da se osnuje strukovna škola učitali su već u onoj okolici i znam da se sabiraju dobrovoljni prinosi u to ime. Po mojoj misli visoka vlada ne bi smjela pasivno taj pokret motriti, nego podupirati ga po mogućnosti.

Čujemo iz pouzdana izvora, da je ministar obuke i bogoštovlja g. zastupniku obećao svaku moguću podporu u to ime.

Plovanija Klana.

Za plovaniju Klanu otvoren je natječaj do 30. aprila. Više godina nije u Klani plovanja, nego administrator. Ako smo dobro obavješteni uzrok da je otvoren natječaj, jesu neke razmirice, koje za sada volimo zamučati. Reći ćemo samo toliko, da je posve pravo što je natječaj otvoren; neka občina — koja je crkveni patron — izabere svoga župnika, pa kako voga odabere onakovoga će imati.

U Klani je dosad pobirao sam župnik svoje mito, uzimajući od svakoga kmeta po 1 for. 80 novč. Čujemo da se je proti svakom pravu uvelo i neke previsoke takse na koje puk mora mrmrljati, dok nisu dogovorno uređjene.

Nogda je svaki sa manje novca mogao živiti, nego sada; zato je pravo da mu se sada veća plaća daje nego negda, ali nije pravo, da tu plaću po volji uzima koliko koji hoće.

Buduć je nekoliko seljaka zastajalo izplaćivanjem mita, došli su svi koliki na zao glas, a toga nije trebalo.

Govori se, da je pred nekoliko godina svecenik, koj je želio moliti za Klanu, dobio više nepodpisanih listova, neka za Boga neide tamo, jer da će ga plaćati kotli i veruge. Tu je bilo nečista posla, koji god je tako radio.

Sad je i to prestalo. Obćinsko zastupstvo odlučilo je, kako pouzdano doznajemo, da će občinska kasa plaćati svecenika svaka tri mjeseca postocipatno i to po sljedećoj mjeri: Za 167 samostalnih obitelji u Klani i za 60 samostalnih obitelji u Studeni po jedan forint 80 novčića od svake.

Zato je svecenik dužan besplatno zakopati, pozakoniti, izpeljivati i stran-

kam izdavati potrebite uredovne epise, da plate samo biljegu.

Nadoplata kongrae dobije župnik iz državne kase oko 200 for. godišnjih. Iznos pojedinih oficijah bit će nadamo se u što kraćem vremenu uređen između občine i presvietloga biskupskoga ordinariata.

Onoj gospodi, koja bi želila moliti mjesto za tu plavaniju, a nepoznaju kraja, spomenuti ćemo, da je Klana poveća selo u blizini Kastva i Rieke, a Studena slabog pol sata odaljana; služba je lahka i za starije svecenike.

Ovaj put nadamo se, da neće nitko ni u podpisanih ni u nepodpisanih listovih ocrnjivati onoga puka bez svake potrebe. I to smo držali za našu dužnost spomenuti. Liturgija u plovaniji Klani jest hrvatska, isto tako, razumije se i prodika.

DOPISI.

Volosko. 20. marča 1883.

U dopisu iz ovoga mjesta u zadnjem broju Vašega vrlo poštovanoga lista učinjena je pogreška. Rečeno je, da se u društvu »Concordia« nije nikada napilo Doktoru Antunu Starčeviću. Da Vam poručka baba nebi štogod zanovetala, dužnost mi je popraviti tu stvar i reći, da se je u Concordiji u istinu pila zdravica na čast rodoljuba Starčeviću i to prigodom zadnje veselice, a na poziv gosp. Roberta Vlaha gradjanina kastavskoga. Trkali su u čaše i drugi ne samo Kastavci. Dakako da to nije drago vitezcu Jettmaru, jer on i njegova svojta valjda nobi žalili, kad bi se reklo, da su hrvatski rodoljubi protivnici cesarske kuće, ali taj jim račun neide ravno, jer dočim njemačka i talijanska irredenta i cesara vredja, to stari Anto Starčević uči samo, da narod nad narodom nesmije vladati, a to smo si mi od njega dobro zapamtili i nećemo da nad nami bude ni Niemac ni Talijan.

Ili bratja, ili neprijatelji, drugoga računa neima; a bratja samo pod pogodbu, da se svaki svojimi vrati zatvara, da svaki samo u svojoj kući zapovjeda.

Nećemo u Petrograd, ma Bogu mi neidemo niti u Berlin, odkud nam svaki dan na vrata dolaze armenrajzeri bezobrazno zahtjevaju »klane unteršticue«, dok se mi krvavo mučimo za svakdanji kruh.

POGLED PO SVIETU.

U Trstu, 31. ožujka 1883.

Polovicom o. m. bijaše carevinsko vieće zatvoreno radi uzkrasnih blagdana te će 5. aprila nastaviti svoj rad. Naš zastupnik govorio je 2. puta t. j. prigodom, jezičalne razprave »o obrtnih školah; te tražio od vlade da ustroj i u južnih pokrajina napose za Istru, u Kastvu takovu školu gdje su svi preduvjeti za najbolji uspjeh; i prigodom razprave ministarstva za poljodjelstvo. Buduć da donosimo na prvom mjestu spomenute govore, nećemo da o tom ovajč opet o govorimo.

U zadnje vrijeme pokazuju se u društvnom životu skoro svih europskih država takovi pojavi, koji teško da urode dobrim plodom. Jesu to crne maglušine koje se obično prije ružna vremena nagomilaju, pa jao ti zemlji, kamo se takova oluja spusti. Tako su prošlih dana u svih kotarih bezkih predgradjah dioljeni proglašili, koji mi se sadašnje ljudsko društvo nastoji podkopati i prevrnuti. O sličnih prevratnih namjerah u Rusiji bilo je jur čuška govora na ovom mjestu. U Francuzkoj bilo bi nedavno došlo do ozbiljnih stvari upravo od strane prevratnih elemenata glavnog grada Francuzke, da nije ministarstvo rata na vrijeme poprimilo najstrože mjere, to tako osujetilo svaki povesi izgred. Da nisu niti u Italiji zadovoljni sa postojećim političkim i društvenim stanjem, dokazuju česta bombe i petarde kojima su i na uskrni ponedjeljak revolucionarci stanovništvo Rima u strah natjerali.

Englezka koja bijaše manje uznemirivana tim nemilim gostom, očetu početkom o. m. u samom svom srcu, u Londonu, kako znadu prevratnici dinamičkom upravljati, te je radi toga vlada odlučila poprimiti strožije mjere proti ovakvim zločinom. Atentati i nemiri u Pruskoj su jur od davna poznati, a da neimade tamo velikog siromaštva i Bizmarkove željezne ruke, bilo bi i gore.

U Španjolskoj iztiču se prevratnici pod imenom »crne ruke«; u Turskoj čitamo svako malo kakav pokušaj umorstva na jednog ili drugog državnika a često i na istog sultana; a da neide bolje niti malim državicam, netreba tekak dokazivati. Bog nas očuvao ovakvih šibah a vladam i vladarom rasvietlio pamet,

da uzmognu pravim i krivim nezadovoljnikom, zadovoljiti te tako ovo po čovječanstvo neizmjereno zlo, odkloniti.

U zadnjem broju spomenusmo da se vodi u madjarskom saboru borba glode jezika na konfesionalnih srednjih školah; izrazismo također opravdan strah, da će zastupnici »plemenitog« naroda zakon oživotvoriti, usljed kojega kana »nemadjar« duševno zaklati. Naša borjava će se žaljivo izpuniti; glavna razprava u kojoj se pokazala madjarska nadutost u pravom svietlu, bi jur dokončana. Najžalivije pleme u Ugarskoj, Rumunji naime, opiru se zubi i nekti toj nasilnoj madjarizaciji. Oni sazivlju i drže javne i tajne sastanke i skupštine, gdje viećaju i razpravljaju kako da suprotstave madjarskoj surovosti svoje junačke grudi. Želiti bi bilo da se Rumunjem pridruže i ostala nemadjarska plemena pa da »složnami silami« vrata nasilnikom »šilo za ognjilo«.

Osobitih događajah u političkom svietu neina u ovaj par, te vlada već sada nekakav nonaravski mir, koji biva na svojem mjestu samo u ljetno, sparno doba, kad su sabori zatvoreni. Imademo zabilježiti da je rumunjska kraljevska obitelj ostavila na njeko vrijeme Bukarešt to se nastanila u Italiji.

Srbska kraljica Natalija odputovala je takodjer sa sedmogodišnjim kraljevičem preko Pešte i Beča u Italiju.

Franina i Jurina.

Fr. Jurino moj! kad si bli u Pazinu. Ja. Baš sad grom š njega, sam hodil tamo vidit zavino kako mi naručil jedan moj prijatelj s Kranjskega.

Fr. Pak si ča razvidil.

Ja. He brate sam razvidel za vino, i još sam nešto drugo videl i čul.

Fr. A ča dobrega.

Ja. A vidil sam na »buraju« na onoj krčmi gdje je bila prije hrvatska tabela da je sad talijanska.

Fr. A kako to, ča nebiva drugo onde Munac, naš čovek, ki dobar teran prodava?

Ja. Sam i ja mislil da ne, ter zato nisam ni ja tel poč gore u kuću, nego sam pitaj jednega benevrakara, ki je baš iz krčme izašal, da ča bi reč da je

Osor, Baškanska, Omišalj, Dobrinj, Krk, Vrhnik, Fiduclarah ima za:
Cres (bez grada) 6
Lošinj vell 1
Lošinj mali 5
Osor 3
Balka 7
Omišalj 4
Dobrinj 6
Krk 10
Vrhnik 5.
Svih fiduclarah 47.

Svagdje je uzeto zadnje brojenje puka i odbito pučanstvo grada ili drugoga mjesta, koje neizabra se vanjskimi. — Na Krku će se broj manjati, ako bude medjutim ustanovljena nova mjestna občina (comune locale) Dubašulca, kao što je odlučeno. Računano je po zakonu, da na svakih 500 dušah vanjskih dojde jedan fiducler. Gdje još ostane preko 250, ondjer se uzme jedan viš, a gdje ostaje manje od 250 dušah, one se neuzmu u račun.

Marko. Hvala vam lepa Jurju, za sada mi je dosta, ako mi bude potreba još kakva razjašnjenja, pokucit ću još na vaša vrata.

Juraj. Ja sam ti uvek pripravan na sve odgovoriti.

nam u Istri nije pravo, a to se mora čuti i u dieti. Zato tamo valja poslati ljude, koji će obilim jezikom reći: To je dobro, a to nije dobro, pak treba menjati na bolje.

Marko. A kako se imamo vladati, ako bi tkogod našega čovjeka zapeljival ali podkupil a kojim šifurnom, da glasuje za čovjeka, koji nije prijatelj našega jezika?

Juraj. To je već i zakon predvidio. Kupovat glasove kod izborah je strogo zabranjeno. Zakon govori, tko glasove kupuje ili na lukavi način krivotvori glasovanje ili njegov rezultat, da je kriv te da će se kazniti sa strogim zatvorom od jednoga do šest mesecih. (art. VI. zakona od 17. decembra 1862, br. 8. D. Z. za god. 1862).

Marko. Tko će takvoga čovjeka pedepsati ili kazniti?

Juraj. To je briga suda, čim dozna, da se je štogod takva dogodilo.

Marko. A jel dopušćeno, da sa izbornici sastanu i da govore ob izborih?

Juraj. Za vreme razpisanih izborah dopušćon je sastanak izbornikah, da se dogovore ob izborih t. j. o muzevih, koje će izabrati, ali ne na otvorenom mestu, nego pod krovom. Takav sastanak nije treba prijaviti nikakvoj oblasti.

Marko. Pravo jel Al prosim vas bi li mi znali od prilike izpisati, koliko ima koja podeštarja ljudi i koliko bi za svoje selske občine imala odabrati fiduclarah, kada tomu dojde vreme?

Juraj. Blit. Evo ti računa. Blt će možda

gdjegod za jednoga više ili manje, ali u obće je točan račun: I. U Kopru izabiraju deputata fiduclari od vanjskih stanovnikah občine (podeštarje): Kopar, Dekani, Dolina, Milje (Muggia), Pomijan (Povignano), Piran, Isola. Buzet i Roč. Fiduclari broje se ovako:
Kopar (bez grada) 4
Dekani 11
Dolina 14
Milje 7
Pomijan 12
Buzet 27
Roč 6
Isola 1
Piran 4
Svih fiduclarah 86.

II. U Poreču izabiraju deputata fiduclari od vanjskih stanovnikah iz občine (podeštarje): Poreč, Vrsar (Orsera), Bulje, Grižljan, Umag, Černiverh (Verteneglio), Motovun, Oprlje (Portole), Višnjaj, Vialnada. Fiduclarah ima:
Poreč (bez grada) 9
Vrsar 6
Bulje 7
Grižljan 7
Umag 4
Černiverh 4
Motovun 7
Oprlje (Portole) (bez grada) 4
Višnjaj 7
Vialnada (bez gr.) 2
Svih fiduclarah 57.

III. U Vodnjansu izabiraju deputata fiduclari vanjskih stanovnikah iz občine: Kanfanar, Vale, Barbana, Vodjanj, Pulj. Fiduclarah ima:
Kanfanar 5
Vale 2
Barban 7
Vodjanj (bez grada) 12
Pulji (bez grada) 18.
Svih fiduclarah 89.

IV. U Pazinu izabiraju občine Labinj, Plominj, Tinjan, Boljun, Zminj, Pazin. Fiduclarah ima za:
Labinj (bez grada i predgradja) 14
Plominj 7
Tinjan 7
Boljun 6
Zminj 9
Pazin 23
Svih fiduclarah 66.

V. U Voloskom izabiraju občine: Podgrad, Ješane, Materla, Kastav, Lovran, Vepriac, Volosko. Fiduclarah ima za:
Podgrad 14
Ješane 8
Melaria 10
Kastav (bez grada) 23
Lovran 10
Vran (Mošćenice) 10
Volosko (bez grada) 1
Svih fiduclarah 71.

VI. U Krku (Veglia) izabiraju občine: Cres, Lošinj vell, Lošinj mali,

onde tabela talijanska, da valjda ne biva već onde Munac.

Fr. Pak da ti je rekao.

Ju. Mi je rekao da ono ni: Müncheva (tabela nego »koštuninjevo-komunjnska« koji ju dal na svoj li komunjnski trošak napraviti, i po- nošti staviti gore kad je ono najhuje bura puhala, ač Munac nije tel drugače imet nego kakovu je prvo imal, i je trdo držal, pak kad su vidili da nemogu ni milom nit silom ni učiniti, pak su ju lepo po tatarski stavili gore samo dva dana prvo nego su novega poveljšt izabrali.

Fr. Ala Juriću moj sreća da si bil va Pazine i da si to doznal.

Ju. Ihu hu!, nebonitice!, porakice!, Korpo do tenjo! Ča ni, neka svet zna da ča se u Pazinu nemore učiniti milom, se učini silom, a ča se ne more ovako, se učini pak kradomice po noći kada ljuta bura mirne ljude u postelji ziblje.

Ju. Ča pišu, kume, foljetti?

Fr. Prečudil biš se, da čuješ jednu lepou novu iz Parenca, ja sam nisan ju veroval!

Ju. Kega zlođeja, ter od tamo se maloput ča lepega čuje.

Fr. Njha gazeta piše, da ni već fajdi leg da se moraju si Talijani va Istroj pohérvatiti, zač da tako odseljeni nemoru bit sami za se.

Ju. Brizal tu se le već jedanput malo opametili. Ako te me za meštra ja ču valje pođ, da jih ča o Istroj navadim, zač se drže da su ovde oni sami gospodari a ne vide ped pred noson.

Fr. Baš bi bila krvava potreba.

Fr. Dragi Jure, povej mi malo, kako se na Volosken pul tombull govori?

Ju. Najprvo nemški, pak talijanski pak onjuro kranjki.

Fr. A hrvatski kada?

Ju. To pitaj onega gospodina ki je va »Istruce pisal da je »konkordijar prava »Čitalnica« va koj su »ve živi Hrvati, ki te danas jutra pol sveta zrušit zaš da su i na kraljevu Starčević napjilali.

Fr. Kada bi ono bil pošten kužador bi mu jih čovek par rekao, al a lažnjivan šplunon ja neću posla.

Ju. Poštena ti vera!

Fr. Znaš ti koliko je sorti ljudi va Vrbniku?

Ju. A, va Rovinju su štali, da su dvi sorti: austrijanci i čitoničari iliti Hrvati.

Fr. To je bez soll rečeno, zač Vrbničani su svi Austrijanci i svi Hrvati; nego da imam ja kogagod ki bi mi hotel bit za pokrovea, ja bi bil ovako pisal: Slavni sud!

Mi smo Vam Vrbničani ljudi svoje duđi, kako nisu drugđil ljudi; mi smo kadagod malo čoravi a nasvalito po noći kad smo se ga malo na pamet napjili; mi ga pjeimo rado a najradje, kada ga neplaćamo. Nezamirite ako se je one prokjete noći toliko kamiki pohitalo; hitalo se a ni se znalo zaš. Naši judi gredu čudo po sudih a najviše odkad smo se počeli dilit va strane duševno grbave a telesno ravne, duševno ravne a telesno grbave, duševno ravne i telesno ravne, duševno grbave i telesno grbave.

Još jedanput Vas prosimo nezamirite njim drugi put ča poć kamiki v more hitat kad jih bude onoliko serbalo. Bogi!

Ju. Tu ši, da bi soll bilo.

Fr. Ča j' novega, Jurino?

Ju. A govori se, da va ruski Nihilisti, samo da prepřeč Carevo krunjenje, namislile provrtat svet, nabit ga di-namitom i zapaliti, neka se razprzne na tisuće tisuć komadi iliti kusil.

Fr. Oho!

Ju. A kako se čuje, to da nije nikemu draže, nego Majerom i Rečanom.

Fr. Zaš baš njim?

Ju. Majerom zato, ač jedno, da te se tako zavavek oslobodit ruskega straha... .

Fr. A drugo, ač je prilika, da ča sva Ma-jerska odletet va zrak va jednom je-dinam kase... .

Ju. I da ča se počet samostalno vrtet o-kole sunca... .

Fr. Pak da ča Ungarezi već kada tada doć do svojega globusa iliti sveta.

Ju. Da.

Fr. A Rečanom?

Ju. Rečanom pak zato, ač da ča se Reka, najljgše tom prigodom odkinut od Hrvatske... .

Fr. I kako je separaturn corpus iliti posebni komad kraljevine ugarske, da ča postat mesto bisera ugarske krunice, mesecom majerskega sveta!

Ju. Tako je, Fraulino!

Fr. Dragi ti, zna li to i majarska kralje-vinska deputacija?

Ju. Ja mislim da zna ai zač me to pitaš?

Fr. Ač ako nezna, bilo bi joj dobro javit, da vidi, kako i kad ča se reško pi-tanje reši i prez njezine mudrosti — po majerskoj želji,

Ju. Ki bi bil ikad; rekao da: te najzad Rusi storit mir med Majari i Hrvati!

Različite viesti

Odlikovanje. Počastnimi kanonicil kaptola tršćanskoga bljahu ovih danah imenovani: g. Gjuro Jan dekan u Dolini, g. Frane Uman kapelan koralni u Trstu i pićanski dekan g. Jakov Starbija; počast-nimi kanonicil kaptola koparskoga posta-lij su: g. Ivan Capellari proš u Pazinu i g. Karlo Meechla župnik u Miljub.

Zabave u delavskom pod-pornom društvu u Trstu. Odhor delavskoga društva priredjuje svojim članovom i prijateljem tri zabavne večere u gostioni »Al Giardinetto«. Dne 8 aprila predavati će g. Lovro Zvab o nekjokli manje poznatih pislih u Primorju; dne 15. aprila g. M. Mandić o djeovanju Po-kljnkijah na narodnom polju; dne 31. aprila g. V. Dolenc o obrtnom i delavskom stališu. »Prije i poslije predavanja pjevat će pjevački odlo delavskoga društva odabrane pjesme. Početak predavanja je o 6. satih na večer. Ulaznica za prva sjednata iznaša 20, a za sva ostala mjesta 10 novčica. Buduć da je namlenjen čisti dohodak dobrotvornim svrhama, nadati se je, da ča tršćanski i susjedni Slaveni mnogo brojno posjetiti ova zabave. Program zabavah bit će kasnije objelodanjen.

Izbor zastupnika za carevinsko viede iz velikoga istranskoga posjeda sledit će 9. aprila t. g. Pravo izbora kod velikoga posjeda u Istri imaju svi, koji plaćaju preko 100 for. Iznavnoga poreza ili davka. U Istri nije, njih mnogo, ako se nevaramo ima ih 113, odih nekjoki živu izvan provincije. Buduć veđ dio tih posjednikah naginje na Talijane, to nismo za sada sa naše strane postavili nikakva kandidata. Tim više pojavja ih se sa talijanske stranke, više njih rado bi u Beč. Spominjemo samo ove: Dr. Anđrija pl. Petrić, prisjednik zemaljskoga odbora, Dr. Strađ, Dr. Dominik Fraglacom iz Pirana, Dr. Petar Milorog iz Labinja te napokon Dr. Anton Gamuš, odvjetnik u Kopru. Kandidatah dakle na sva strane, što je možda i ponukalo Dr. Petrića, da se od-reše kandidature, koju je viedt dao kroz novina razglasiti.

Trst talijanski grad. Svaki nas zna, što su taliri ili toljari, i tako nas je mnogo, koji nisu nikada imali svojega talira u rukuh. Srebrni to je novac, bio je jako razprostranjen pod Marijom Terezijom, al sad ga je redko viditi. Samo Tršćane zapale je redka sreća, da su mogli čuti i viditi zadnje vleme u Trstu na je-danput pet talirah, jednoga u kazalištu, a četiri talira u gradakom zastupstvu. Svih pet talirah je njemačkoga kova. Jedan je zabavljivo občinstvo u kazalištu (teatru), drugi u gradakom zastupstvu. Prvi njemački, drugi talijanski. S prvim je občinstvo bilo zadovoljno, jer je sbljilo kao šaljivija (komik) izvrsno igrao, drugi neznaom kojega je zadovoljilo. Pitat će naš čitatelj što su ti taliri i što to »Sloga« piše. Evo ti odgovora: Došlo na njeko vleme u Trst njemačko kazališno društvo te imalo u svojoj sredini dobrog komika imenom Thaller. Četiri talira pako vam je c. k. profesor na njekom ovađšnjem srednjem udišištu imenom Vierthaller, koji je kod poslednjih izborah izabran za gradskoga zastupnika. Kao što mu ime kaže, to je Niemac došav na c. k. službu u Trst. Prošloga mjeseca razpravljalo se u gradakom viedu, dali se ima dozvoliti ili ne 20000 for. za polepšanje gradskoga kazališta. Ustade c. k. profesor i gradski zastupnik te velikim uzhitom podupirao predlog da se dozvoli ta svota al da se nikad nesmieje dopustiti, da kakvo drugo društvo nego li talijansko smije u tom kazalištu igrati, dizeo u nebo talijansku kulturu, talijan-sku dramu, te izrekao da je Trst talijan-ski grad sagrađen na rimskom tlu i li. Okorjelij Niemac i o. c. profesor prokla-mirao je dakle, da je Trst talijanski grad a da ga za to nitko ni pitao nije! Kako da je to pitanje stajalo na dnevnom ređu gradskoga vieda.

Ovaj govor iznenadilo je i jedne i druge. Talijani neče, da jim Niemac uska, a kolonija njemačka ostala je s dugim nosom, jer drži da Trst mora bit njemački. Našao se dakle c. k. profesor germauskoga pokolenja, koji je Trst proklamirao za ta-

lijanski grad. Gdje se radi proti Slavja-nom, tu su ta dva složna.

Trst njemački grad. Kako se pak govje slaže sa sledjećim. Niemci ustra-jaju gdje samo mogu svoje škole. Ako je, gdje samo pet Niemacah već eto njihove njemačke pučke škole. Ako pako Slavjani zahtjevaju, da se za njihovu djecu ustroj ikakva škola, to onda viedu na sve strane, jer pravedni neznaju biti. Da se što više njemačkih školah podigne, ustrojila se po evih mjestih školska društva sa svojimi pravili, gdje svaki član godišnjim pri-nosom podpomaže širenje njihove kulture. Takvo društvo (Schulverein) ustrojilo se i za grad Trst, nu odvisi od centralnoga u Beču. Na čelu toga tršćanskoga društva stoji odvjetnik Dr. Josip Rađl. Primili smo u ruke poziv toga društva te donasamo u izvadku njekte točke, da znadu i naši čitatelji, kako rade i misle Niemci.

Njemačko školsko društvo polučilo je veliku važnost za Niemce u Austriji. Da mi ovo rečemo o hrvatskoj školi, reklo bi nam se, da smo fanatiki.

Dr. snaziš odsvi, kojega je ova ideja našla kod svih suplemenatah, uz izvrsnu društvenu upravu i uz susretanje sa strane visoke vlade, nadat se je... . Teško da se mogu i Hrvati sličnim načinom pohvaliti.

Nezastom se priznato, da upravo u dječinoj dobi dobivena nauka odlučuje za izbor jezika, u kojem čovjek misli; i za stvar, za koju osjeća čisti svoj život. Kad mi to za nas zantjavamo, kaže nam se, da smo panelavisti i Bog zna što drugoga.

Ako dakle mora biti sa sve Niemce u Trstu stvar srđca poštenja i čistit, da nji-kova djeca ostanu Niemci... . Ako mi u Istri zahtjevamo, da naša djeca ostanu Hrvati, to nam se kaže da smo rusofili i da rušimo javni mir!

»S većim čeljem pred očima... . »Nada-viti ova sredstva je stvar-otdašnje mjestine grupe, koje predsjednik ovim sve Niemci i prijatelje njemačkoga usvoja u našem gradu moći... . Dakle ovi misle drugačije nego li njihova četiri talira, jer kažu da je Trst njihov grad! Ale su lakomiti Ovo zablje-žismo, da se nezaboravi.

Blagoslov orguljah u Sežani. U nedjelju dne 1. aprila bit će po-svećeni novih orguljah u Sežani. Orgulje su nabavljene od hrvatskog obrtnika Hef-ferer-a u Zagrebu te služe — kako čitamo u Eđinosti — na čast hrvatskomu obrtni-ltvu. Blagoslov obaviti će glavom Prasvije-ti bliskup tršćanski, radi čega pripravljaju u Sežani lepu crkvenu svečanost, kod koje će sudjelovati domađa i susjedna pjevačka društva. U večer istoga dana bit će u Sežani veselica ka kojoj će iz Trsta više Slavenah a na čelu svakako članovi tršćanske čitavnice.

Knez nadbiskup dr. Goll-mayer u Gorici preminuo je prije njeko-liko danah u 81. godini života, gdje je uz veliko učešće svećenitva i pučanstva sahranjen na vjeđni pođitak. Sprovodu pri-sustvovnah namjestnik barun de Pretis, zemaljski prisjednik u Ljubljani Winkler, zemaljski kapetan vitez Payer, deputacija izaslanca od grofa Chamborda i mnogo drugih. Sprovod je predvodio Preavilij bliskup tršćanski uz asistenciju kanoni-kač gorčkih, tršćanskih i ljubljanskih. Već se sada piše i govori o budućem nad-biskupu, nu stalna neznamo mi obični ljudi ništa. Uprava nadbiskuplje bi po-čevjena stolnom proštu Dr. Valussi-u.

Iz Lovrana doznajemo da nekli tamošnji smutljivci nikako nemogu miro-vati. Kad njim nije pošlo za rukom prošle godine zavesti juntu glede škole, to na-štoje sada zavesti prošti i neuki narod. Oblizao kude govore kmetom, da se njihova djeca ništa neuste, čemu da je kriva hrvatska škola, a da ča se mnogo više i laglje naučili ako se škola promeni u talijansku. Ovakva šta može utvrditi samo onaj, komu su vrane moždijane izpile, čovjek pokvarenog srđca i duše. Po kojih zakonih usvoja može čovjek laglje nešto naučiti što nerazumije, nego li ono što mu je razumljivo. To bi znieta bilo pro-čudo u Lovranu, da ča čisto hrvatska djeca bolje i više nauče u tudjem nego li u svojem jeziku. Kad se ovako narod vara, što ča od nas jošite biti? Zar se ne-sramite li ilicumjeri i prijatelji pukaj? Kad ga a svoje orne svrhe trebate, zar nezna-te što se je u sličnom poslu u Lindaru i u Tinjanu radilo?

Nebi čovjeku ni pol muke da to radi samo naš domaći izrod, nu imade vam ovdje 4-5 Furjanah, koji su se ovdje je-dva najeli i obukali, pak sada su prvi ko-lovodje kad treba štogod proti narodu poduzeti. Narod sta izmuzli sve najbolje okove, na njemu je sama kost i koža pa ipak mu nedate niti takovomu miral!

Rovali ste i vršili dok ste dobili učiteljcu kojoj ide hrvatski jezik sepairo, pak sada vam treba talijansku djevojačku školu, da učiteljica kruh nelzubi!

Mi bi na sve ovo šutili i pustili da radite kako vam drago, nu tu se radi o bolju naše djeca a bome i o našoj praznoj keši, radi toga sjecamo naše smutljivce da se kane crna posla a našem narodu kiličemo: nedaj se rode varati, tjeraj sve-tlom sve te dotepube i ilcumjerne vuke u ovdjoi koži.

Pošto je jur list bio pod tiskom do-znamo sledjaće: Na uskrsni ponedjeljak proglasi lovrauski župnik u crkvi, da svi

otci ili matere, koji imadu djecu sposo-bnu za školu (od 7-12 god.) dodju u ne-djelju pred g. učitelja, te da ako nedodju, da ča ča bit na to prisiljeni od občinskog pandura. Reče da njim se neće ništa zla dogoditi, nego da će odgovarati na pitanja postavljena od g. učitelja.

Mi znamo za čim idu g. lovranski italanisissimi, nu nepojamno kako se mo-že jedan župnik toliko sniziti da u crkvi dakle javno, agitira za nepoštenu stvar. Tko je dao g. župniku vlast da tako proti interesu svoga stada radi? Zar je već crkva tako duboko pala, da se može u njoj agi-tirati za političke svrhe kano u kakvoj javnoj skupštini? Zar je kuda božju po-štedijarja a župnik lovranski občinski pan-dur?

Uvidjamo da na g. župnika nedjeljuje niti molbe niti opomene. Dobro! Mi odsele smatramo u njemu samo političkog agi-tatora te ovim njegova predpostavljene molimo, da nam u buduće ne prebada da njegov, svećeniki ugled krunjimo. On ja krinku sbacio, dobioć nam rukavicu; mi ju primamo. Hoćeli biti taj nezaključivi sukob na korist crkvi i svećenikom stališu neka sude oni kajim je suditi.

Nesreća. Prošloga mjeseca pao je Ivan Grozić iz Golca upropok željeznički u Žu-panji kod Sedočevog obšine Kastva. Čovjek krepak od kakvih 45 godinah jedva je živio do večera sljedjećega dana. Morao je pasti u noći, a noć je bila vrlo hladna i palo je bilo prilžno snjega. Našlo se je kod ne-sretnika nešto kave, te bi ređi, da ju je hito tajno pronesli. Eto kamo se zaluta! Občinski lečnik pohitivši sa glavomom na lice mjesta, uvidio je odmah, da je čovjek žalibože izgubljen. Ostavija čujemo samo žanu bez djece. Progovoriti nije mogao rieči sve odkad su ga našli.

Nasukao se. Austro-Ugarski brod »Giorgia« iz hrvatskoga Primorja plovec obšterećen solju i petrolejom iz Hamburga u Ballimore, nasukao se je 20. o. m. kod Gvodolna na ramgatskih Klupah. Ljudi su se spasilii.

Ogroman most. O Božleu ove go-dine lina se otvoriti onaj ogromni most koji ima spajati New-York sa Brooklynom. Počeo se graditi na 2. janara 1870. u ona dva grada do početka ove godine potrošila su za taj most oko 27,770,002 forintih u zlatu.

Most pozdržavaju dvie velike kule, sa-gradjene na samoj obali reke, a preko kulah protegnjeni su četiri debela konopa (gumina) koja su čvrsto usidrena na daleko izpod zemlje u jednom i drugom gradu. Ova su konopa zasukana od najvršće oceli (azalio) u svakom lina 2500 žleab, što iz-naša debljinu od 15¹/₂ palacah u promjeru. Da bi se žice svih četirih konopah spojile jedna za drugu, dosege bi u duljini 14,857 geografčkih miljah, t. j. oko 7¹/₂ oboda (elecfonferenza) naše zemlje. Most visi iz-pod tih pruženih konopah, a duljina mu je nad vodom (među kulami) 3456 stopah, pak kroz kule povrh kudah proteže se u New-York-u 1562 stopah, a na Brooklyn-skoj strani do 961 stopah.

Kule se dižu nad vodom 278 stopah; do vratih kroz koje ide most imade 119 stopah, a visina mosta na sredini, nad vodom iznaša 135 stopah.

Sirina mosta mjeri 83 stopah, a u sredini ima šestilice (promenadu) za pješake, široko 15¹/₂ ; s jedne i s druge strane ima širine 12¹/₂ » za železnice; a 18¹/₂ » širine na svakoj strani za promet kolah i kočijah.

Promenada za pješake bit će devet stopah podignuta nad željezničkom i voz-nom cestom, zato ča bit prizor na sredini mosta veličanstven! Reka i dva ve-lika debla izpod noguh na okolo. Obnoć bit ča sve to električno rasvjetljeno.

Javna sigurnost u Pešti. Na 29. o. m. bi oko pol noći jedna od najpodlićnijih osobah glavnog grada ma-djarskoga, Pešte od zločinacah umorena. Jest to naime predsjednik gospodake ku-će i vrhovni zemaljski sudac Gjuro pi. Mallath, kojeg najduže u sobi zagušena, prem ga je u predsojnu straža čuvala. Razbojnik odnesoše novac i njekoje dra-gocijnosti. Pak da nije Madjarska raj oa zemlji!

Književne viesti.

Učitelj u Jabukovcu. Pripoviedka za mladež. Napisao Josip Klobučar za 32 silke. U Zagrebu. Nakladom hrv. ped. književnog zbora 1883. Tvrdo vezana stoji 45. novč.

Univerzalna biblioteka i svezak: I. S. Turgenjeva »Pjesme u prozi po prevodu g. E. Matića. 79. stranah u 16. tiskom Drag. Albrecta. Ciena 12. novč. Zagreb 1884. Naklada »hrvatske knjižare« G. Grün-huta.

Grabancijaš preporodjen. Starinski Na-rodovid u silkomjeru. Na pet silkežvonić prikaža spisao Veltmir Gaj. Projava, uvod, zamietke i zamjetci, kamopisak. Nakladom svojim u Zagrebu. Ciena 1. for. 20. novč.

Spode Gil Blaša Santillanskoga. Fran-čeki napisao A. R. Lesnje, preveo Ivan Širola. Svezak II. Knjiga II. Sušak, tiskak i naklada Milana Kerđića—Ciena 15. novč.

